

تاكىكى جەنگى نىوخۇ لە پىناو ستراتىجى سەرۇكايەتى و كارداۋەۋى تاكى نازاد

ھەژىن

۲۰۱۵ نە پىرىلى

شەگەر سەرنجى مېۋو و ھۆكارەكانى جەنگى نىوخۇ بەلەكانى بۆرجوزى كورد بەدىن ، ئاۋا لە ھەرسى خولى جەنگى نىوخۇيدا تەنيا دوو ھۆكارى ھەبوون :

يەكەم: پاونگەرى دەسەلات [سنورى دەسەلاتدارى]

دووم: چەپاولگەرى ئابورى [بە پارتىيەكردنى كەرتە دەۋلەتتەپەكان و دابەشكردنى داھات لەنتو دەسەلاتداران]

خولى يەكەم ۱۹۶۳-۱۹۷۰ و خولى دووم ۱۹۷۶-۱۹۸۷ سەرپاي جەنگەكان تەنيا لەسەر سنورى دەسەلاتدارى و سەپاندى تاكپارتايەتى و تاك مېلىشپايى بوو . ھەر لايەك و وابەستە دەۋلەتتەپەكان بوو و لەسەر بىنەماي پىكەتەنى خىلەكەپان . پەلامارى يەكديان دەدا و ناۋچەى ژىردەسەلاتى يەكديان داگىردەكرد و چەكدارانى يەكديان كۆمەلكوژ و تىرۆر دەكرد و لايەنگرانى يەكديان ئىتكەكرد و ژنانى ھەلپەتوو لە پىسا دواكەوتووكانىان دەكوشت ، ھەلپەتووانى سەربازىيان بە چەكەلگرتن ياگەرانەۋە بۇ بەرەى رۇئەى بەعس ناچارەكرد .

خولى سېپەم ۱۹۹۴-۱۹۹۸ جەنگى نىوخۇ لەسەر زياتر داگىرەكردنى كەرتە دەۋلەتتەپەكان و كوردنبا بە كەرتى پارتىيە ۋەك كۆمپانپاي كۆرەك و نۇكان و ... تە دابەشكردنى داھاتى ئىبراھىم خەلىل و چەپاولگەرى زياتر بوو ، ھەر لايەك و وابەستە دەۋلەتتەپەكانى دراوسى بوو و ھەنوۋكەش ھەر ئاۋايە و ھەمان ھاۋكېشە و ھاۋسەنگى لە ئارادايە و ھەرتى كوردستانيان كوردوۋە بە مەيدانى بەكلا كوردنەۋە جەنگى ئابورى و رامبارى و سەربازى دەۋلەتتەپەكانى ئىران و توركىيە .

بەلام ئىستا بەپىنچەۋەنى رابوردوۋە ، پارتىيە زەپەزەكان و لايەنە دەسەلاتدارەكان لەبەر پاراستنى بەرژوۋەندى ئابورى و سەرۋەرى خۇيان ۋەك خاۋەنى كۆمپانپا و داگىركارى كەرتى جۇراۋجۇر لە بەرانبەر مەترى راپەپرىنى خەلكدا لە سالى ۱۹۹۸ رىكەۋەتنى ستراتىجىيان ھەبە و لەتەك ئۆيۈزسىۋنى كارتۇنىش بە ھەمان شىۋە رىكەۋەتنى ستراتىجىيان پىكەتەناۋە . لەبەرئەۋە قەسەكردن لە ئىگەر و مەترى جەنگى نىوخۇ لايەنە دەسەلاتدارەكان دەجىتە خانەنى ياگەندەى درۆپنە و ترساندى خەلك بە ئىگەرى گەرانەۋەى مالتۇپرانى ۱۹۹۴-۱۹۹۸ كە خىزان و كۆلان و گەرەك و فېرگە و فەرمانگە و مۇگموت و ھاۋەلان و ھاۋپۇلان و ھاۋەكرا . ازرە نەمە ، مەندا ، نەرموۋسە ، ارنەرمىدېلكا ، ارنە ئۆيۈزسىۋن و تەنەنەت دىلدارانىشى كوردبوو بە دوو بەش و دىزى بە يەكدى و ھەرتىشى كوردبوو مەيدانى تەرتىپى ھىزى لەشكرى و سىخورى دەۋلەتتەپەكانى عىراق و توركىيە و ئىران .

ئەۋەندى ئاۋەزى من بېركات و تىگەپىشتەم بواربەدات ، پەيامە ترسىنەرەكەى "سەرۆك" ، درىۋەى ھەمان پەلاماردانى ئىم دواپانەنى ئىو پارلەمان و ھەرەشەى قزلباشىيەكانىەتى لە پەخنەگران لە "سەرۆك" لەبەرئەۋە جەنگىكى نىوخۇ لىنئو بەلەكانى بۆرجوزى كوردا جارىكى دىكە ئىستەمە ، چەنكە ئىدى ئىوان مېلىشپاي جازان نىن و گۆرۈدران بە كۆمپانپاي چەپاولگەر و مانەۋە و پاراستنى سوود و بەرژوۋەندىيان پىۋىستى بە ئاسايش و جىگىرى دەسەلات ھەبە ، بازگانى و پىشەسازى و چەپاولگەرى ئابورى پىۋىستىيان بە بار و دۇخى جىگىر و ئاسايشى گواستەۋە و داگىركارى ئابورى و كىپرىكى بازار ھەبە نەك چەنگە . مېلىشپاي پىنچەپىن لە پەپەۋە دەتەلمەن بىنەم ، ئىگەر چەكدارانى ھەبەگە و يەپەگە و يەپەۋە لە نىۋەى دوۋەمى سەدەى رابوردوۋا بەتتايە ھەرتىم ، ئاۋا بە دىنبايەۋە گەۋرەترى جەنگى نىوخۇيان بەرانبەر بەرپادەكرا ، بەلام لە ئىستادا ھەم ئاسايشى بازگانى و ھەم لاۋازى سەربازى ناچار بە سازشى رامبارى كوردوون .

بەلام لە بەرانبەردا بىست و چوار سالە جەنگىكى نىوخۇ پەردەپۇشكراۋ و رانەگەپىندراۋ دىزى كەسانى ئازادىخواز و بزۋوتنەۋە كۆمەلەپەتى و جەماۋەرىيەكان بەرپاكراۋە و پۇژ لە دواى پۇژ لە ھەموو بوارەكاندا ئىم جەنگە رەنگدەداتەۋە و بەرەۋەپىش دەبىرت و زۆرۈك ناناگاھانە بوۋنەتە بەشۈك لە بەرەۋەپىشەردى ئىم جەنگە ؛ چ بە پاگەندەكردنى ساۋابى و پاراستنى فەرماندارى ھەرتىم ، چ بە خۇشباۋەركردنى خەلك بەسەرۆك و فەرماندارى و دەۋلەتى باش و خەرىكردنى دەنگدەرى نازارى بە كاپەى گۆرپى ئىم لىست بە ئىم لىست و ھەلپەزادى خراب بەرانبەر خرابتەر .

ئىگەر لە بەران بەردا ، تاك و جەماوەر لە كۆمەلى ھەرىئە كوردستاندا خودھوشبارىي و سەربەخۆي كەسايەتى خۆي بەدەستھێنانايت و لە ڕووداوەكانى بىست و جوار سالى ١٩٥٥ ھەرزومونى ھەرگرتنەيت و چىدەكە ئامادەنەبەيت بىتتە چەكدار و سەربازى پارتىيەكان و فەرماندارىي و دەوالەت ، ئىگەر چىدەكە گروپ و پىكھاتەكانى كۆمەلى ئامادەنەبن پەيوەندىيە كۆمەلەيەتتەيەكانى خۆيان بىكەنە قوربانى ئايدىلۆجيا و بەرزەوھەندىيەكانى سەرانى پارتىيەكان ، ئىوا ھىچ جەنگىكى ئىوخۆيى ئىرن بالەكانى بوارجوازي كورد تواناي ڕوودانى نىيە و جەماوەر دەتوانايت بلىت جەنگى ئىوھ جەنگى ئىمە نىيە و فەرموون زگى يەكدى ھەلئەرن و يەكدى لەئىوھەرن ، ئىو كات دەبىنن كە مندانلى ھىچ دەسەلاتدار و سەرمایەدارىك ئامادەي بەك سات ئىشكگىرى و جەنگكردنى نىيە و ھىچ ٲامبارىك ئامادەي چوونە بەرەي جەنگ و يەكلاكردنەوھى كىشەكانى خۆيانى نىيە و ڕوودانى ئىگەرى جەنگى ئىوخۆ لە ڕوودانى وەستانى سورانەوھى ئىستەركەن ئىستەمتە و ھىچ پىويىنى بە ھەراسانى و دلەخووبە و ترس نىيە ، چونكە ئىنجامدەر و قوربانى ھەموو جەنگەكان تەنيا ئىمەي ئىزدەستىن و ئىگەر ئىمە نەبىن ، ھىچ جەنگىك بوون و ڕوودانى نىيە و دەسەلاتداران و سەرمایەداران و ٲامباران و ھاوبەرزەوھەندىيان ، ئىگەر گۆشتى يەكدى بخۆن ، ھەرگىز ئىشكى يەكدى نەبىن و ھەر كات بەرزەوھەندىيان بىكەوتتە مەترسىيەوھە ھەموو جەنگ و كىشەكانىيان رادەگرن ، ھەر ئاوا كە ڕوومەتى دىكتاتورەكەي (بەغداد)يان لىساپەوھە .

جەنگى بىست و جوار سالى دەسەلات دۆي خەلك بۆ چاومەواناگرتنى تاكى كۆمەلى ھەرىئە كوردستان بووھ لە خۆشباوھىي و دەستەمۆي و پاشكۆيدا ، تاوھكو تاك و جەماوەر ھەرگىز بىر لە ھىز و تواناي سەربەخۆ و يەكگرتوونەي خۆيان نەكەنەوھە و بەرزەوھەندىيەكانى ٲامباران و سەرمایەداران سىوگەر بىنن و ھىچ مەترسىيەك بۆ سەر چەٲاولگەرىي و ٲاوانگەرىي و سىستەمە چىنايەتتەيەكەي ھەرىم دروستنەبەيت . وھا جەنگىك لە ھەموو مەيدانەكان و بوارە كۆلتوورىيەكانى ئابىن و ھونەر و ميديا و ٲامبارىدا بەرھەويش براوھ و دەيان سىنارىيۆ و رىكەوتننامە و بەلئىن و ٲاگەندەي بۆ بەرٲىخراوھ و لە ٲووي دەروونىيەوھە تىرۆرى تاكى وئىرانپوھى ٲاش جەنگەكانى كىدووھە و بە ناچاركردن پارتىيانە گەندەلى سىستەمەكەي كۆمەلەيەتتەيەكردوھەوھە و تەنانەت نازەيەتتى خەلكىشى بەرھەو داواكردى بەشە تالانى و گەندەلىيى بىدووھە ، ئىمە ئىو جەنگە نەبىنراوھە و تاكە جەنگىكە كە ھەر رۆژ و بە جەندىن شىوھ ئاراستەدەكرىت ؛ جەنگى لەئىبۇردنى ھىز و توانا و بىروابەخۆبوونى تاك و خەلك بەخۆي ، كە بە دىوھەكەي دىكەيدا سەرنەكەوتتى دەسەلاتداران و سەرمایەداران و ٲاويژكارە ٲامبارەكانىيان لەو جەنگەدا ، واتە ھەبوون و لە بزوتندا بوونى بزوتنەوھە كۆمەلەيەتتەيە سەربەخۆكان بۆ رىكخستەوھەي كۆمەلى ئازاد و سەربەخۆ و پىشەخۆبەستوو .

بەلام وھك ئىزموونەكان نىشانماندەن ، ھىچ بار و دۆخىكى لە سەرموھ سەٲاوا تاسەر چىنگىر و بەردەوامنايت و دۆ و بەرھەمەستكارى خۆي بەرھەمەھىتتەيت و خۆھوشبارىي دۆھەو لە تاك و گروپەكانى كۆمەلەدا سەرھەلەدەدات و كۆمەلى ھەرىئە كوردستانىش وھك ھەر كۆمەلەيكى دىكە لە كارايى گۆٲانى كۆمەلەكانى دەرووبەرى خۆي و كۆي مرقاھەتتى بەدەرنابىت و سرونى گۆٲانخوازي لە ٲاھەرىن و بزوتنەوھە و ٲووداوەكان وھك ٲاھەرىنەكانى باكوورى ئىفرىكا و خۆرھەلاتى ئىوراست و بزوتنەوھەي خۆبەرٲوھەبەرىي كوردستانى بەشى سورىيە"رۆژاوا" و كوردستانى بەشى توركىيە"باكوور" و بلۆكىويى ئىمەرىكا و ئىورويىا و نازەيەتتەيەكانى ئىيران و توركىيە وھرگرتووھە و وھردەگرىت و بەجۆرئەك ھەول بۆ ئىزموونكردنەوھەيان دراوھ و دەدرىت ، بەتايبەت ئىزموونى خۆبەرٲوھەبەرىي "رۆژاوا" ، كە جەنگاوەرەي (ھەبەگە) و (يەپەگە) و (يەپەژە) لەتەك ھاوٲىشى و فرىاگوزارىي خۆيان بۆ كۆمەلەكانى عىراق و ھەرىئە كوردستان ھاوردىيان و بووھ سرونشەخى بزوتنەوھە كۆمەلەيەتتەيەكانى ھەرىم و سەرتاكانى لە شەنگال و سلېمانىدا لە دەرەكەوتندان و ھەر ئىو دەرەكەوتنەشە كە دەسەلاتدارانى ئىو دۆر ناوچەيەي ھەرىئە ھەراسانكردوھە و ناچار بە سىنارىيۆسازىي و ٲىلانگىرىي لە جەشنى "رەوتى داٲران" و "سىتېكۆلار" كىدووھە و دۆزمنەكانى دوىنتى [ئىندامانى پارتىيەكانى رەوتى كۆمونىزمى و ىنك] خستووتە سەنگەرىكەوھە و كەوتوونەتەخۆ تاوھكو بەر بە ھەزموونى ئىزموونى خۆبەرٲوھەبەرىي و دىمۆكراسى ٲاستوخۆبىگرن و بەلئىنى گۆٲان لە سەرھەوھە بە خەلك بىدن و جەند سالى دەھەيەكى دىكە درىژە بە كايە ٲارلەمانىيەكەي خۆيانبىدن و ئىوانەي كە ھەنووكە لە دەھەرى كايەكەي ، بىد، ٲنەرىنە كايەكەي ، بەر كۆمەلەكەي ، بەر سىررى دەستگ ٲىر-ٲانەرىر-ازىر-ىك ئىزە-ئىزەنىش لە بەر، زىنە، دا ٲىشاكىكى ئوئ بە ھەولەكانى دەسەلاتدا بىكەن و لەئۆٲر بەردەي سەنگەرگرتن بەرانبەر توندروويى ئابىنى ، ئاشبوونەوھەي چىنايەتتەيەيان بەرھەويش بەرن و مەرىگى خۆيان دۆرەبىخەنەوھە .

بەبۆجوونى من . ٲاگەندەكانى ئىگەر و مەترسى جەنگى ئىوخۆي سەرۆك و ٲاگەندەي سىكۆلارىزمى "رەوتى داٲران" و "سەنتەرى سىكۆلارىزم" تەنيا ھەولئىك بۆ كەمكردنەوھە و لاوازكردن ھەزموونى خۆبەرٲوھەبەرىي كانتۆنەكانى "رۆژاوا" لەسەر دانىشتوونى ھەرىئە كوردستان ، كە ھەمووانى [دەسەلاتداران و ئۆٲۆٲسىيۆنى دەسەلاتىخوازي] خاڤلگىر و تووشى شۆك كىد ، بەتايبەت ئوھى كە ٲىلانى ھىنانى ھىزەكانى دەولەتى خەلافەتى ئىسلامى بەكئك لە ئامانجەكانى لاوازكردن و ٲاشەكشىكردن بوو بە بزوتنەوھەي نازازىيانى باشوور و باكوورى عىراق [ھەرىئە كوردستان] و ناچاركردن و خۆشباوھەركردن و ٲىزكردن دۆ-دە (داعش)يان بوو لەپىشت سەرى دەسەلاتدارانى فەرماندارىي خوارووي عىراق و فەرماندارىي ھەرىئە كوردستان و زەمىنەخۆشكردن بۆ لئىدان و سەركوتى ھەر بزوتنەوھەكى نازەزا و دۆ-دەسەلات لەئۆٲر ناوى دۆ-داعش و دۆ-تىرۆر . ئا لئىرەوھە دەتوانىن دۆ-دەسەلاتىخواز و دەسەلاتدارانى ھەرىم بۆ ئىزموونى خۆبەرٲوھەبەرىي كانتۆنەكانى "رۆژاوا" تىبگەين و سەرنجى ھەولەكانى ئىستا و داھاتوويان بىدەين .
